

Μορφές ετερότητας από τη σύγχρονη πραγματικότητα και στάσεις απέναντι σ' αυτήν

Άξιον εστί (απόσπασμα)

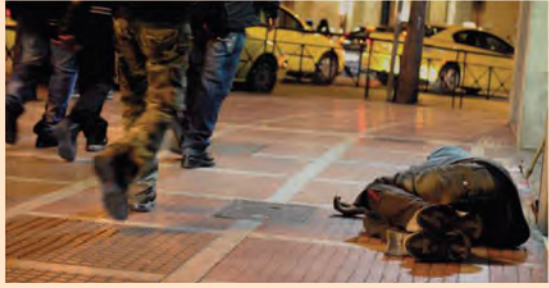
«Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι
και δε γίνεται Αυτοί χωρίς Εσένα
και δε γίνεται μ' Αυτούς χωρίς, Εσύ
Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι
Και ανάγκη πάσα να τους αντικρίσεις
Η μορφή σου αν θέλεις ανεξάλειπτη να 'ναι
Και να παραμένει αυτή».

Οδυσσέας Ελύτης

Αίτια της περιθωριοποίησης λόγω θρησκευτικής ή άλλης ετερότητας. Στάσεις του Χριστιανισμού απέναντι στην ετερότητα

Φράσεις από την Καινή Διαθήκη:

- Ιω 13,34: Αγαπάτε αλλήλους. Όπως σας αγάπησα εγώ, να αγαπάτε κι εσείς ο ένας τον άλλο.
- Εβρ 13,1-3: Συνεχίστε ν' αγαπάτε ο ένας τον άλλο σαν αδέρφια. Μην ξεχνάτε τη φιλοξενία, γιατί μ' αυτήν μερικοί, χωρίς να το ξέρουν, φιλοξένησαν αγγέλους. Να θυμάστε τους φυλακισμένους, σαν να είστε κι εσείς φυλακισμένοι μαζί τους· κι όσους υποφέρουν, γιατί κι εσείς μπορείτε να βρεθείτε στη θέση τους.
- Γαλ 6,2: Να σηκώνετε ο ένας το φορτίο του άλλου, κι έτσι θα εφαρμόσετε πλήρως τον νόμο του Χριστού. Αλλήλων τα βάρη βαστάζετε.
- Μτ 5,45: ...αυτός (ο Πατέρας) ανατέλλει τον ήλιο του για κακούς και καλούς και στέλνει τη βροχή σε δικαίους και αδίκους.
- Μτ 12,35: Ο καλός άνθρωπος βγάζει από το καλό του απόθεμα τα καλά, κι ο κακός άνθρωπος από το απόθεμα της κακίας του τα άσχημα λόγια.
- Λκ 6,27: Αγαπάτε τους εχθρούς σας, ευεργετείτε όσους σας μισούν.
- Ιω 8,7: Όποιος από σας είναι αναμάρτητος, ας ρίξει πρώτος πέτρα πάνω της» (Ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω).
- Ρωμ 2,1: ...κρίνοντας τον άλλο, καταδικάζεις τον ίδιο τον εαυτό σου, αφού κι εσύ ο κριτής κάνεις τα ίδια...
- Μκ 10,31: Πολλοί δε έσονται πρώτοι έσχατοι και έσχατοι πρώτοι.
- Λκ 6,27-28: «Σ' εσάς όμως που μ' ακούτε λέω: Αγαπάτε τους εχθρούς σας, ευεργετείτε όσους σας μισούν· δίνετε ευχές σ' όσους σας δίνουν κατάρες, προσεύχεστε γι' αυτούς που σας κακομεταχειρίζονται.
- Γαλ 5,14: Άλλωστε όλος ο νόμος συνοψίζεται σε μια φράση: Στο ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου.
- Ρωμ 15,2: Η συμπεριφορά του καθενός μας να είναι αρεστή στον πλησίον, ώστε να τον βοηθάει να προκόβει στο αγαθό.
- Α Κορ 16,14: Όλες τις πράξεις σας να τις εμπνέει η αγάπη.
- Ρωμ 13,10: Η αγάπη σε καμιά περίπτωση δεν κάνει κακό στον άλλο· η αγάπη είναι η τέλεια εκπλήρωση των εντολών του Θεού.

Φράσεις από την Παλαιά Διαθήκη:

- Δευτ 10,19: Να αγαπάτε, λοιπόν, τους ξένους, γιατί κι εσείς ήσασταν ξένοι στην Αίγυπτο.
- Παρ 11,12: Ο ανόητος χλευαστικά μιλάει για τον πλησίον του, μα ο συνετός σωπαίνει.
- Παρ 21,12: Πάντα του ασεβή η ψυχή διψάει για το κακό· ούτε για τον πλησίον του έλεος δεν έχει...
- Παρ 3,34: Εναντιώνεται στους αλαζόνες, ενώ δείχνει αγάπη στους ταπεινούς.

Πώς θα κριθεί ο κόσμος

³¹ «Όταν θα έρθει ο Υιός του Ανθρώπου με όλη του τη μεγαλοπρέπεια και θα τον συνοδεύουν όλοι οι άγιοι άγγελοι, θα καθίσει στον βασιλικό θρόνο του. ³² Τότε θα συναχθούν μπροστά του όλα τα έθνη, και θα τους ξεχωρίσει όπως ξεχωρίζει ο βοσκός τα πρόβατα από τα κατσίκια. ³³ Τα πρόβατα θα τα τοποθετήσει στα δεξιά του και τα κατσίκια στ' αριστερά του. ³⁴ Θα πει τότε ο βασιλιάς σ' αυτούς που βρίσκονται δεξιά του: "ελάτε, οι ευλογημένοι απ' τον Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία που σας έχει ετοιμαστεί απ' την αρχή του κόσμου. ³⁵ Γιατί, πείνασα και μου δώσατε να φάω, δίψασα και μου δώσατε να πιω, ήμουν ξένος και με περιμαζέψατε, ³⁶ γυμνός και με ντύσατε, άρρωστος και μ' επισκεφθήκατε, φυλακισμένος κι ήρθατε να με δείτε". ³⁷ Τότε θα του απαντήσουν οι άνθρωποι του Θεού: "Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς και σε θρέψαμε ή να διψάς και σου δώσαμε να πιεις; ³⁸ Πότε σε είδαμε ξένον και σε περιμαζέψαμε ή γυμνόν και σε ντύσαμε; ³⁹ Πότε σε είδαμε άρρωστον ή φυλακισμένον κι ήρθαμε να σε επισκεφθούμε;". ⁴⁰ Τότε θα τους απαντήσει ο βασιλιάς: "σας βεβαιώνω πως αφού τα κάνατε αυτά για έναν από τους άσημους αδερφούς μου, τα κάνατε για μένα"».

Μτ 25, 31-40

Μια εικαστική «συνέργεια», του Γάλλου λιθογράφου Jef Aérosol και του Άγγλου φωτογράφου Lee Jeffries, από τη σειρά «Synergy». Χωρίς τίτλο #3, φωτογράφιση του Éric Simon. Ο Lee Jeffries φωτογραφίζει πορτρέτα άστεγων ανθρώπων.

Θρησκευτικά κριτήρια αποδοχής της ετερότητας

Κείμενα από την Αγία Γραφή:

- Γαλ 3,28: Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό.
- Ιω 13,34: Αγαπάτε αλλήλους. Όπως σας αγάπησα εγώ, να αγαπάτε κι εσείς ο ένας τον άλλο.
- Δευτ 10,19: Να αγαπάτε, λοιπόν, τους ξένους, γιατί κι εσείς ήσασαν ξένοι στην Αίγυπτο...
- Εβρ 13,1-3: Συνεχίστε ν' αγαπάτε ο ένας τον άλλο σαν αδέρφια. Μην ξεχνάτε τη φιλοξενία, γιατί μ' αυτήν μερικοί, χωρίς να το ξέρουν, φιλοξένησαν αγγέλους. Να θυμάστε τους φυλακισμένους, σαν να είστε κι εσείς φυλακισμένοι μαζί τους· κι όσους υποφέρουν, γιατί κι εσείς μπορείτε να βρεθείτε στη θέση τους...
- Α Ιω 4,20: Αν κάποιος πει «αγαπώ το Θεό», μισεί όμως τον αδερφό του, είναι ψεύτης. Γιατί, πραγματικά, αυτός που δεν αγαπάει τον αδερφό του, τον οποίο βλέπει, πώς μπορεί να αγαπάει τον Θεό, τον οποίο δε βλέπει;

Θεραπεία των δέκα λεπρών

¹¹ Πηγαίνοντας ο Ιησούς προς την Ιερουσαλήμ, περνούσε ανάμεσα από τη Σαμάρεια και τη Γαλιλαία. ¹² Καθώς έμπαινε σ' ένα χωριό, τον συνάντησαν δέκα λεπροί· στάθηκαν λοιπόν από μακριά ¹³ και του φώναζαν δυνατά: «Ιησού, αφέντη, ελέησέ μας!». ¹⁴ Βλέποντάς τους εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε να σας εξετάσουν οι ιερείς». Και καθώς πήγαιναν, καθαρίστηκαν από τη λέπρα. ¹⁵ Ένας απ' αυτούς, όταν είδε ότι θεραπεύτηκε, γύρισε δοξάζοντας με δυνατή φωνή τον Θεό, ¹⁶ έπεσε με το πρόσωπο στα πόδια του Ιησού και τον ευχαριστούσε. Κι αυτός ήταν Σαμαρείτης. ¹⁷ Τότε ο Ιησούς είπε: «Δε θεραπεύτηκαν και οι δέκα; Οι άλλοι εννιά πού είναι; ¹⁸ Κανένας τους δε βρέθηκε να γυρίσει να δοξάσει τον Θεό παρά μόνο τούτος εδώ ο αλλοεθνής;». ¹⁹ Και σ' αυτόν είπε: «Σήκω και πήγαινε στο καλό· η πίστη σου σε έσωσε».

Λκ 17, 11-19

Βίος της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας

Τον βίο της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας συνέγραψε ο Άγιος Σωφρόνιος Πατριάρχης Ιεροσολύμων (τιμάται 11 Μαρτίου), ο οποίος συνέγραψε διάφορα ασκητικά και υμνογραφικά κείμενα που διαποτίζονται από το πνεύμα της Ορθοδόξου θεολογίας και της ασκητικής παραδόσεως.

Η Οσία Μαρία γεννήθηκε στην Αίγυπτο και έζησε κατά τους χρόνους του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527-565 μ.Χ.). Από τα δώδεκα χρόνια της πέρασε στην Αίγυπτο μια ζωή ασωτίας, αφού από την μικρή αυτή ηλικία διέφθειρε την παρθενία της και είχε ασυγκράτητο και αχόρταγο το πάθος της σαρκικής μείξεως. Ζώντας αυτήν την ζωή δεν εισέπραττε χρήματα, αλλά απλώς ικανοποιούσε το πάθος της. Η ίδια ξαγορεύθηκε στον Αββά Ζωσιμά ότι διετέλεσε: «δημόσιον προκείμενη τῆς ἀσωτίας ὑπέκκαυμα, οὐ δόσεως τινός, μὰ τὴν

ἀλήθειαν, ἔνεκεν», κάνοντας δηλαδή το έργο της δωρεάν, «έκτελοῦσα τὸ ἐν ἐμοὶ καταθύμιον». Και όπως του αποκάλυψε, είχε ακόρεστη επιθυμία και ακατάσχετο έρωτα να κυλιέται στο βόρβορο που ήταν η ζωή της και σκεπτόταν έτσι, ντροπιάζοντας την ανθρώπινη φύση.

Λόγω της άσωτης ζωής και της σαρκικής επιθυμίας που είχε, κάποια φορά ακολούθησε τους προσκυνητές που πήγαιναν στα Ιεροσόλυμα για να προσκυνήσουν τον Τίμιο Σταυρό. Και αυτό το έκανε, όχι για να προσκυνήσει τον Τίμιο Σταυρό, αλλά για να έχει πολλούς εραστές που θα ήταν έτοιμοι να ικανοποιήσουν το πάθος της. Περιγράφει δε και η ίδια ρεαλιστικά και τον τρόπο που επιβιβάστηκε στο πλοιάριο. Και, όπως η ίδια αποκάλυψε, κατά την διάρκεια του ταξιδιού της δεν υπήρχε είδος ασέλγειας από όσα λέγονται και δεν λέγονται, του οποίου δεν έγινε διδάσκαλος σε εκείνους τους ταλαίπωρους ταξιδιώτες. Και η ίδια εξέφρασε την απορία της για το πώς η θάλασσα υπέφερε τις ασωτίες της και γιατί η γη δεν άνοιξε το στόμα της και δεν την κατέβασε στον άδη, επειδή είχε παγιδεύσει τόσες ψυχές. Κατά την διάρκεια του ταξιδιού αυτού δεν αρκέστηκε στο ότι διέφθειρε τους νέους, αλλά διέφθειρε και πολλούς άλλους από τους κατοίκους της πόλεως και τους ξένους επισκέπτες. Και στα Ιεροσόλυμα που πήγε κατά την εορτή του Τιμίου Σταυρού, περιφέρονταν στους δρόμους «ψυχᾶς νέων ἀγρεύουσα».

Αισθάνθηκε όμως, βαθιά μετάνοια από ένα θαυματουργικό γεγονός. Ενώ εισερχόταν στον ναό για να προσκυνήσει το Ξύλο του Τιμίου Σταυρού, κάποια δύναμη την εμπόδισε να προχωρήσει. Στην συνέχεια στάθηκε μπροστά σε μία εικόνα της Παναγίας, έδειξε μεγάλη μετάνοια και ζήτησε την καθοδήγηση και βοήθεια της Παναγίας. Με την βοήθεια της Θεοτόκου εισήλθε ανεμπόδιστα αυτή την φορά στον ιερό ναό και προσκύνησε τον Τίμιο Σταυρό. Στην συνέχεια, αφού ευχαρίστησε την Παναγία, άκουσε φωνή που την προέτρεπε να πορευθεί στην έρημο, πέραν του Ιορδάνου. Αμέσως ζήτησε την συνδρομή και την προστασία της Θεοτόκου και πήρε τον δρόμο της προς την έρημο, αφού προηγουμένως πέρασε από την ιερά μονή του Βαπτιστού στον Ιορδάνη ποταμό και κοινωνήσε των Αχράντων Μυστηρίων. Στην έρημο έζησε σαράντα επτά χρόνια, χωρίς ποτέ να συναντήσει άνθρωπο.

Κατά τα πρώτα δεκαεπτά χρόνια στην έρημο, πάλεψε πολύ σκληρά για να νικήσει τους λογισμούς και τις επιθυμίες της, ουσιαστικά για να νικήσει τον διάβολο που την πολεμούσε με τις αναμνήσεις της προηγούμενης ζωής. Η Οσία ζούσε δεκαεπτά χρόνια στην έρημο «θηρσίν ἀνημέροις ταῖς ἀλόγοις ἐπιθυμίαις πυκτεύουσα». Είχε πολλές επιθυμίες φαγητών, ποτών και «πορνικῶν ἄσμάτων» και πολλούς λογισμούς που την ωθούσαν προς την πορνεία. Όμως, όταν ερχόταν κάποιος λογισμός μέσα της, έπεφτε στην γη, την έβρεχε με δάκρυα και δεν σηκωνόταν από τη γη

«ἕως ὅτου τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ γλυκὺ περιέλαμψεν καὶ τοὺς λογισμοὺς τοὺς ἐνοχλοῦντας μοὶ ἐδίωξεν». Συνεχῶς προσευχόταν στην Παναγία, την οποία εἶχε ἐγγυήτρια τῆς ζωῆς τῆς μετανοίας που ἔκανε. Το ἱμάτιό τῆς σχίσθηκε καὶ καταστράφηκε καὶ ἔκτοτε παρέμεινε γυμνή. Καιγόταν ἀπὸ τον καύσωνα καὶ ἔτρεμε ἀπὸ τον παγετό καὶ «ὡς πολλάκις μὲ χαμαὶ πεσοῦσαν ἄνουν μείναι σχεδὸν καὶ ἀκίνητον».

Ἵστερα ἀπὸ σκληρὸ ἀγῶνα, με τὴ Χάρη του Θεοῦ καὶ τὴν συνεχῆ προστασία τῆς Παναγίας, ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὶς ἐπιθυμίες, ὁπότε μεταμορφώθηκε το λογιστικὸ καὶ παθητικὸ μέρος τῆς ψυχῆς τῆς, καθὼς ἐπίσης ἐθεώθηκε καὶ τὸ σῶμα τῆς.

Λόγω τῆς μεγάλης πνευματικῆς τῆς καταστάσεως στὴν ὁποία ἐφθάσε ἡ Οσία Μαρία, ἔλαβε ἀπὸ τον Θεὸ τὸ διορατικὸ χάρισμα. [...]

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμη τῆς Οσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας τὴν 1^η Ἀπριλίου καὶ τὴν Ἑ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.

Οσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία, Ἰστοσελίδα: Ορθόδοξος Συναξαριστής (Ανακτήθηκε 14/5/2017).

Ἀπὸ τὸ Κοράνιο:

- κεφ. 2, 177: Ευσέβεια δὲν εἶναι μόνο νὰ στρέφετε ἀνατολικά καὶ δυτικά τὰ πρόσωπά σας ἀλλὰ ἡ ευσέβεια εἶναι ἐκεῖνου που πιστεύει στὸν ἌΛΛΑΧ καὶ στὴν Ἐσχατὴ Μέρα, στοὺς Ἀγγέλους καὶ στὸ Βιβλίον καὶ στοὺς προφῆτες· Νὰ δίνει ἀπὸ τὴν περιουσία του, ἐνὼ τὴν ἀγαπᾷ γιὰ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ γιὰ τὰ ὀρφανὰ, καὶ γιὰ τοὺς ἀπόρους, καὶ γιὰ τοὺς οδοιπόρους, καὶ τοὺς ζητιάνους καὶ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν σκλάβων. Εἶναι νὰ ἐκτελεῖ τὴν προσευχή, νὰ καταβάλλει τὴ Ζεκάτ, καὶ αὐτοὶ που κρατοῦν τὴν ὑπόσχεσή τους, ἀν ἔχουν ὑποσχεθεῖ (καὶ προσδιορίζω) τοὺς ὑπομονητικὸς στὶς δυσκολίες καὶ τοὺς πόνους καὶ ὅταν πολεμᾶνε γιὰ τὸ ὄνομα του ἌΛΛΑΧ. Τέτοιοι εἶναι ἐκεῖνοι, που πιστεύουν τὴν ἀλήθεια καὶ εἶναι ευσεβεῖς.
- κεφ. 2, 273: (Δώστε ἐλεημοσύνη) στοὺς φτωχοὺς, που γιὰ χάρι τῆς ἌΛΛΑΧ περιορίζονται καὶ ἀδυνατοῦν νὰ περιφέρονται στὴ γῆ, γιὰ ἐμπόριο ἢ ἐργασία, ὁ ἀμαθὴς ἄνθρωπος τοὺς νομίζει πλουσίους, ἴσως ἐξ αἰτίας τῆς μετριοφροσύνης τους, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἀνάγκες. Σὺ πρέπει νὰ τοὺς γνωρίζεις ἀπ' τὴν ἐμφάνισή τους. Δὲν ζητιανεύουν ἐνοχλητικά κι ἀδιάκριτα ἀπ' ὅλους. Ἐτσι σιδηροτέρας καλὸ ξοδεύετε, νὰ εἴστε βέβαιοι, ὅτι ὁ ἌΛΛΑΧ τὸ γνωρίζει.
- κεφ. 4, στ. 124: Κι ὁποῖος κάνει τὶς καλὲς πράξεις εἴτε ἄνδρας εἶναι εἴτε γυναίκα, κι εἶναι πιστὸς αὐτοὶ θὰ μπουν στὸν Παράδεισον κι οὔτε θὰ ἀδικηθοῦν γιὰ ἓνα Νακίρι.*
- κεφ. 10, στ. 26: Σὲ ἐκείνους που ἔκαναν καλὸ, ἀνήκει καλὴ (ἀμοιβή)- κι ἀκόμα πιο πολὺ! Οὔτε ἡ σκοτεινιά οὔτε ἡ ντροπὴ θὰ σκεπάσει τὸ πρόσωπό τους (δὲν ὑποφέρουν καμιά ἐνόχληση). Αὐτοὶ θὰ εἶναι Σύντοφοι τοῦ Παραδείσου, ὅπου παντοτινὰ ἐκεῖ θὰ κατοικοῦν.

*Μία τρύπα πίσω στὸ σπέρμα τοῦ χουρμά καὶ σημαίνει ἀσήμαντο πρᾶγμα χωρὶς ἀξία.

Ἠθικὲς κατευθύνσεις τοῦ Βουδδισμού

Σ' αὐτὸ τὸ θεωρητικὸ πλαίσιο [τοῦ Τεραβάντα ἢ Χιναγιάννα Βουδδισμού] ἔχουν διαμορφωθεῖ οἱ πρακτικὲς ἠθικὲς κατευθύνσεις τοῦ Βουδδισμού, που καθορίζουν τὴ συμπεριφορὰ τῶν ὁπαδῶν του. Οἱ λαϊκοὶ ὑποχρεοῦνται: α) Νὰ σέβονται κάθε μορφή ζωῆς καὶ νὰ ἀποφεύγουν τὴν ὀποιαδήποτε βλάβη τῆς. β) Νὰ μὴν παίρνουν ὅ,τι δὲν τοὺς προσφέρεται. γ) Νὰ ἀπέχουν ἀπὸ κάθε μορφή ἀσέλγειας [...].

[Στὸν Μαχαγιάννα Βουδδισμό] Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ κάθε Μποντισάττβα εἶναι ἡ συμπάθεια πρὸς ὅλα τὰ ὄντα καὶ ἡ διάθεση βοήθειας.

Ἀναστάσιος (Γιαννουλάτος), Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας, *Ἰχνη ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση τοῦ υπερβατικοῦ*, Ἀκρίτας, Ἀθήνα, 2004, σελ. 202, 205.

Προς μία θεολογία της ετερότητας

Στοιχεία και προϋποθέσεις για μια θεολογική προσέγγιση της πολυπολιτισμικότητας που να εκφράζεται ως αλληλοσεβασμός, αποδοχή και ειρηνική συνύπαρξη με τη θρησκευτική ή όποια άλλη ετερότητα, είναι διάσπαρτα στη Βίβλο και στα πατερικά κείμενα. Για την αναγνώρισή τους, όμως, απαιτείται σαφώς μία άλλη νοοτροπία και ένας άλλος προσανατολισμός. Μια άλλη ερμηνευτική προσέγγιση μπορεί να αναδείξει και να φωτίσει καίριες πτυχές της θεολογίας της ετερότητας. Στη διήγηση της δημιουργίας, είναι κατάδηλο, πέρα από τη διαλεκτική κτιστού και ακτίστου, ότι ο άνθρωπος και ο κόσμος είναι δημιουργήματα «καλά λίαν» του Θεού. [...] Στο σχέδιο της θείας οικονομίας του Θεού για τη σωτηρία, εντάσσονται όλες οι θρησκευτικές παραδόσεις. Η Βίβλος δεν είναι μόνο θεόπνευστο έργο. Είναι και ιστορικό προϊόν και μαρτυρία πολυπολιτιστικών και πολυθρησκευτικών σχέσεων. [...] Η Καινή Διαθήκη δεν αφορά αποκλειστικά στον περιούσιο λαό. Ο πλησίον είναι ο άλλος, ο έτερος, όπως και ο Θεός είναι ο απόλυτος Άλλος, ο όντως Έτερος προς τον άνθρωπο, που γίνεται αδελφός. Συνεπώς, η αποδοχή του άλλου και της ετερότητας δεν αποτελεί απλώς ένα ακόμη παράδοξο αίτημα της μετανεωτερικότητας και της πολυπολιτισμικότητας, αλλά βρίσκεται ακριβώς στην καρδιά της θεολογικής μας παράδοσης. «Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσὶν» (Ιω. 14,2). Στην Καινή Διαθήκη μπορεί κανείς να ψηλαφήσει μια σειρά από θεολογικούς τόπους της ετερότητας, όπως οι παραβολές του Καλού Σαμαρείτη και της Κρίσεως. Το ιδρυτικό γεγονός της Εκκλησίας κατά την Πεντηκοστή σημαίνει πρόσληψη της προσωπικής ετερότητας αλλά και της πολυπολιτισμικότητας των λαών και των γλωσσών στην προοπτική του σώματος του Χριστού. Η εμπειρία και η δυναμική που ανέπτυξε η αρχαία Εκκλησία προσανατολίζεται σαφώς προς πολυπολιτισμική προοπτική. Η Αποστολική Σύνοδος, η εκκλησιολογία του αποστόλου Παύλου και το άνοιγμα προς τους εθνικούς σηματοδοτούν τις απαρχές μιας νέας πραγματικότητας. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς Ιουδαίος ή να εφαρμόζει τον Μωσαϊκό Νόμο για να ενταχθεί στην Εκκλησία. Η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος δεν επιβάλλει μιαν αναγκαστική ομοιομορφία με απαρέγκλιτους κανόνες και κατηγορικές προσταγές. Αντίθετα, φωτίζοντας την προσωπική ετερότητα του κάθε μέλους της εκκλησιαστικής κοινότητας, την οδηγεί σε αρμονική αλληλεξάρτηση με τα άλλα μέλη, οικοδομώντας, έτσι, την ενότητα του σώματος. [...] Η εκκλησιολογία αποκαλύπτει τη δυνατότητα ένωσης των πολλών στο Ένα Σώμα του Χριστού, όπου οι πολλοί συνάπτονται και γίνονται αλλήλων μέλη. Γιατί η Εκκλησία δεν είναι μόνο η συναγωγή των πριν διεστώτων αλλά και η ποικιλία των χαρισμάτων. [...] Κοινωνία και ετερότητα, ενότητα και πολλαπλότητα συμπύκνουν, αντανακλώντας το δόγμα της Αγίας Τριάδος. [...] Η σχέση του ανθρώπου με την ετερότητα του κόσμου και της φύσης αναδεικνύει και φανερώνει την ευθύνη του απέναντι στην υπόλοιπη δημιουργία. Ο άνθρωπος καλείται να οδηγήσει την άλογη κτίση σε κοινωνία μαζί του, καλλιεργώντας την αισθητικά μέσω της προσωπικής δημιουργίας, του πολιτισμού του, όχι να την καθυποτάξει ή να την αφομοιώσει μη σεβόμενος την ετερότητά της. [...] Το ασκητικό ήθος, εξάλλου, δεν συνιστά ατομικό κατόρθωμα, αλλά κατεξοχήν γεγονός κοινωνίας. Είναι η προσωπική εμπειρία της θυσιαστικής αυθυπέμβασης από κάθε αδιέξοδη εμμονή στην αυτάρκεια της ύπαρξης, το κοινωνικό και κενωτικό άνοιγμα του προσώπου στη ζωή της κοινότητας ως συνύπαρξη και σχέση με τα άλλα μέλη, το μεγάλο «ναι» στη ζωή, στη ζωή ως αγάπη και ελευθερία. Η ανθρώπινη προσπάθεια δεν κατορθώνει, παρά μόνο αποδέχεται ελεύθερα και οικειώνεται αγαπητικά τον τρόπο υπάρξεως του Θεού.

Γιαγκάζογλου, Σ., *Κοινωνία εσχάτων, Δοκίμια εσχατολογικής οντολογίας*, Ίνδικτος, Αθήνα, 2016, σελ. 265-268.

Βλάσης Κανιάρης, *Το κουτσό*, Περιβάλλον, ΕΜΣΤ, Αθήνα, 1974.

Ο μετανάστης

[...] Ο μετανάστης είναι πρόκληση για την γνησιότητα της ιερατικής, χριστιανικής, και ανθρώπινης αυτοσυνειδησίας μου και τούτο γιατί εγώ πέρα από κάθε άλλον γνωρίζω ότι το μέτρο της ανθρώπινης αξίας είναι η Ενανθρώπηση του Θεού. Γιατί περισσότερο από κάθε άλλον οφείλω να θυμάμαι ότι αυτός ο μετανάστης μπορεί να είναι ένας από αυτούς που θα έλθει από ανατολών και δυσμών και θα ανακληθεί στην Βασιλεία του Θεού και εγώ ως υιός της Βασιλείας να μείνω απ' έξω. Ο λόγος και η πράξη του Χριστού δεν αφήνουν περιθώρια για την όποια διαπραγματεύση αυτής της αλήθειας. Δεν μπορούμε να διαπραγματευθούμε αυτήν την αλήθεια στο όνομα κανενός εθνικισμού, η οποιουδήποτε άλλου “-ισμού”.

Ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος είναι κατ' εικόνα Θεού δημιουργημένος. Δεν είναι ένα ωραίο ζώο για το οποίο διεκδικούμε λίγο περισσότερο σανό, αλλά ένα πρόσωπο που έχει κληθεί να υπερβεί την θνητότητά του και να γίνει μέτοχος της Θείας ζωής. Το όραμα της Εκκλησίας είναι “μία ποίμνη, Εις ποιμήν”. Και σε αυτή την ποίμνη χωράνε όλοι ακόμη και οι μετανάστες. Είναι μια κοινωνία όπου όλοι αλληλοπεριχωρούνται εν αγάπη, όπου ο άλλος είναι η χαρά μου και όχι η κόλασή του.

Ποιος είναι ο μετανάστης

Θα ερωτήσει κάποιος. Για ποιόν μετανάστη μιλάμε; Για τον κάθε μετανάστη, και τον καλό και τον κακό. Για τον άνθρωπο και όπως διαμορφώθηκε μέσα στις συνθήκες της ζωής που έζησε. Ο καθένας είναι πρώτα άνθρωπος, μέτοχος της κοινής των ανθρώπων φύσεως. Ο καθένας είναι ένα πρόσωπο μοναδικό και ανεπανάληπτο. Ο κάθε άνθρωπος για τον Θεό είναι μοναδικός. Ελάτε λοιπόν τώρα να δούμε τον συγκεκριμένο άνθρωπο και να τον αντιμετωπίσουμε. Να τον γνωρίσουμε πρώτα. Να βρούμε τον τρόπο να επικοινωνήσουμε μαζί του. Να αντιμετωπίσουμε τα πρώτα άμεσα προβλήματα του. Να του εξηγήσουμε τους όρους και τις συνθήκες της κοινής ζωής όλων μας. Να σταθούμε και να τον κάνουμε να σταθεί και αυτός με ευθύνη απέναντι στην ζωή του, απέναντι στη ζωή μας, απέναντι και στην παραβατικότητα του. [...]

Αδιαπραγμάτευτη για την Εκκλησία η αξία του ανθρώπινου προσώπου

Εάν υπάρχει κάτι που πρέπει να το πούμε πολύ καθαρά είναι ότι για την Εκκλησία είναι αδιαπραγμάτευτη η αξία του ανθρώπινου προσώπου. Είπα και στην αρχή ότι το μέτρο αυτής της αξίας είναι η Ενανθρώπιση του Θεού. Το ότι ο Θεός γίνεται άνθρωπος φανερώνει την μοναδικότητα και την αξία του ανθρώπου. Εάν αυτό το μέτρο χαθεί τότε τι μένει σαν μέτρο της ανθρώπινης αξίας; Τότε τι είναι ο άνθρωπος; Είναι ένα ωραίο ζώο που διεκδικούμε γι' αυτόν περισσότερο σανό ή τελικά ένα σωρό από σκουπίδια; Όταν αρνούμεθα την θεία καταγωγή του ανθρώπου και το θεοειδές του ανθρώπινου προσώπου μήπως προσφέρουμε ένα ιδανικό ιδεολογικό στήριγμα στην εκμετάλλευση του ανθρώπου και τον ευτελισμό του;

Παύλος (Ιωάννου), Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης, Το μεταναστευτικό πρόβλημα. Στο συνέδριο Εκκλησία και Αριστερά, Ιστολόγιο: Θεολογικά Δρώμενα, Δημοσιεύθηκε 24/1/2013 (Ανακτήθηκε 14/5/2017).

Όταν ο Αη Νικόλας ζήτησε από τον Κοσμά να ανοίξει τον ναό για τους πρόσφυγες

- Άη Νικόλα μου, χανόμαστε! Έρχονται! Το νησί σου αλώνεται. Καραβιές φτάνουν απ' απέναντι.
 - Ποιοι έρχονται, Κοσμά μου; Τόσα χρόνια Επίτροπος εδώ στην εκκλησιά μου και δεν σε ξανάδα έτσι ταραγμένο.
 - Αυτοί, αυτοί, από απέναντι.
 - Έ, και πώς κάνεις έτσι; Μαζί τους ήμουν και δεν είδα, παρά μόνο θαλασσοπνιγμένους με κουρελιασμένες βάρκες.
 - Γι' αυτούς μιλάω Άη Νικόλα μου. Γι' αυτούς.
 - Κι από αυτούς θα χαθείτε ευλογημένε; Από παιδιά, γέρους κι ετοιμόγεννες;
 - Δε φοβάμαι αυτούς Άγιέ μου. Αντίθετα, τους συμπονάω. Αυτά που φέρνουν μαζί τους φοβάμαι.
 - Και τι φέρνουν;
 - Τη φτώχεια τους. Την απελπισία τους. Δε χωράνε πια. Πού θα κουρνιαίνουν; Τί θα φάνε; Θα μας πνίξουν. Δε φτάνει αυτοί... αλλά θα μας πνίξουν.
 - Αχ! Κοσμά μου, δε βλέπεις; Έφτασε η ώρα.
 - Ποια ώρα Άη Νικόλα μου;
 - Η ώρα να διαλέξεις κι εσύ κι οι συμπατριώτες σου, που μ' αγαπάτε και με τιμάτε, την πίστη της πράξης από την πίστη της θεωρίας και των ωραίων λόγων.
 - Και τί να κάνουμε Άγιέ μου; Σε λίγο θα 'μαστε στον τόπο μας οι λιγότεροι. Πού θα πάει αυτή η συμφορά;
 - Πάλι με μπερδεύεις Κοσμά μου. Εγώ σου λέω πως τα πράγματα είναι απλά. Σε λίγη ώρα, εδώ

πιο κάτω από το μοναστήρι μου, στην ακτή, μέσα σε μια βάρκα τρύπια, μουσκεμένος, άστεγος, πεινασμένος και μισοπεθαμένος φτάνει ο Χριστός.

– Ο Χριστός;

– Αμ τι νόμιζεις; Πως θά 'μενε το Ευαγγέλιο για πάντα ένα ωραίο ανάγνωσμα από τον άμβωνα; Έφτασε η ώρα και της δικής σου γενιάς να καταλάβει τί σημαίνει πως ο Θεός έγινε άνθρωπος. Όχι στα λόγια, όχι στο κήρυγμα, αλλά στην αληθινή ζωή. Χριστό δεν γυρεύεις μια ζωή; Έφτασε! Πήγαινε βρες Τον εκεί κάτω στην ακτή, που το κύμα πετάει στα βράχια παιδικά κορμάκια.

– Κι αν είναι σχέδιο Αη Νικόλα μου; Κι αν έχουν συνωμοτήσει να μας εξαφανίσουν; Κι αν μας τους στέλνουν γι' αυτό;

– Σα να μου φαίνεται πως πιο πολύ πιστεύεις στη δύναμη του κόσμου, απ' όσο του Θεού.

– Θεός φυλάξοι!

– Κι όμως! Νομίζεις πως έλειψαν ποτέ τα σχέδια και οι συνωμοσίες; Όπως πάντα, έτσι και τώρα. Μην ταράζεσαι. Κράτα στην καρδιά σου προσηλωμένη στον πόνο του κόσμου και έχεις γίνει κομμάτι της πιο δυνατής συνωμοσίας της Ιστορίας: Της συνωμοσίας της αγάπης. Αυτής που δεν θα νικηθεί ποτέ.

– Και πώς θα σταματήσει αυτό; Πότε η αγάπη θα νικήσει;

– Άκουσε, το κακό υπάρχει σαν αφορμή για να γεννιούνται αγωνιστές. Αγωνιστές αγάπης. Αγωνιστές αγιότητας. Αγωνιστές ενός καλύτερου κόσμου. Σήμερα, εκεί, στην ακτή. Με ό, τι έχεις. Με ό, τι μπορείς. Και από αύριο, με λόγο, με δράση, με προσευχή, ό, τι μπορείς, όπως μπορείς, με όσους βρεις, έστω κι αν δεν συμφωνείτε σε όλα, να σταματήσετε το κακό, άνθρωποι, εικόνες Θεού, να γίνονται τροφή στην απληστία ανθρώπων απανθρώπων. Με λόγο, με δράση και παράδειγμα να φτιάχνονται άνθρωποι που θα μισούν την αδικία και θα γκρεμίζουν τα τείχη του εγωισμού και της καλοπέρασής τους. Μόνον έτσι θα σταματήσει αυτό το κακό κι όλα τ' ανάποδα του κόσμου.

– Όλο και ζυγώνουν! Πού θα μείνουν;

– Εδώ!

– Πού εδώ; Μέσα στον ναό σου;

– Στο ναό μου. Για όσο χρειαστεί.

– Μα είναι αλλόθρησκοι. Πώς θα μπουν εδώ;

– Αν είναι αλλόθρησκοι αυτοί, τότε κι ο Χριστός που θαλασσοπνίγεται μαζί τους, αλλόθρησκος θα 'ναι.

– Θεός φυλάξοι, Αη Νικόλα μου!

– Μη φοβάσαι! Τον κάθε τόπο τον κάνει ιερό η αγάπη. Ούτε εγώ, ούτε οι άγιοι στα εικονοστάσια κινδυνεύουμε. Άλλος είναι ο κίνδυνος.

– Ποιος;

– Να μάθουν οι καρδιές να μετράνε τους ανθρώπους σαν αντικείμενα, σαν άψυχα, σα στατιστικές. Γι' αυτό σου λέω, άνοιξε τον ναό. Εδώ μέσα θα ζεσταθεί το κορμί τους. Κι όταν ζεσταθεί αυτό, μπορεί και να ρωτήσουν, ποιος είναι Αυτός που ζέστανε και την καρδιά αυτών που τους υποδέχτηκαν. Κάποτε, μπορεί να Τον αναζητήσουν κι εκείνοι.

– Αη Νικόλα μου, στον Βορρά χτίζουν φράχτες να τους κρατήσουν μακριά. Μήπως αυτοί ξέρουν καλύτερα;

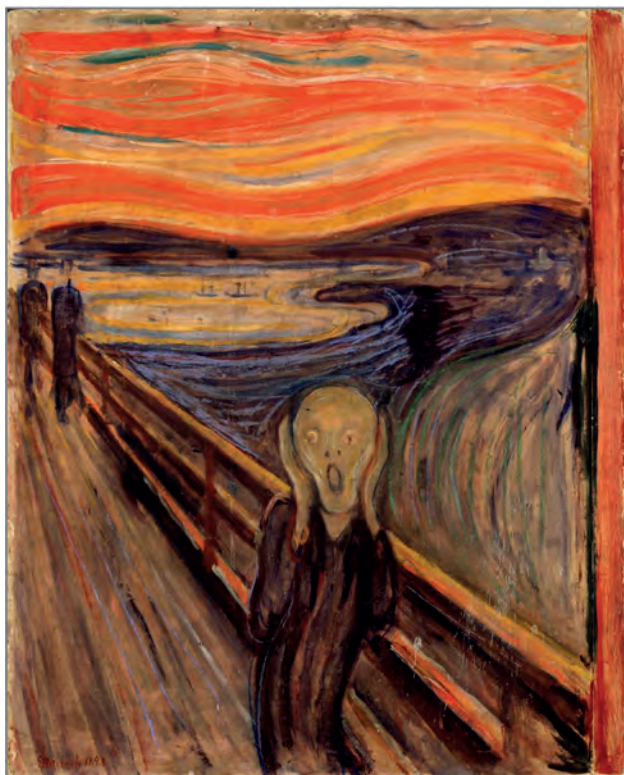
– Δεν κάνουν τίποτε τα τείχη, γιατί ο εχθρός είναι ήδη μέσα. Μέσα στις χώρες τους και μέσα στις καρδιές τους. Μη φοβάσαι. Ο τόπος σου έζησε γιατί ύψωνε πάντα τείχη στη βαρβαρότητα, όχι

στη δυστυχία. Άνοιξε, λοιπόν, Κοσμά μου την Εκκλησία και μη φοβάσαι. Όσο η αγάπη ξεκλειδώνει τις πόρτες των σπιτιών και των καρδιών, ο τόπος αυτός δε θα χαθεί. Κι άσ' τους να λένε. Εγώ σ' αφήνω. Έχω να πάω μαζί με τις βάρκες σας, που ψάχνουν ναυαγούς. Εσύ με βλέπεις στις εικόνες, εγώ όμως, είμαι εκεί. Κάθε νύχτα είμαι εκεί και μαζεύω ανθρώπους. Δε ρωτάω καταγωγή, δε ρωτάω θρησκεία. Ανθρώπους, μόνον ανθρώπους.

.....
– Κοσμά! Κοσμά! Ξύπνα! Ο παπάς σου παραγγέλνει ν' ανοίξεις την Εκκλησία. Χώρος αλλού δεν υπάρχει. Σήκω! Όπου να 'ναι φτάνουν από απέναντι. Εκεί μέσα θα τους κοιμίσουμε και βλέπουμε. Βιάσου!

Ιγνάτιος, Μητροπολίτης Δημητριάδος, Όταν Ο Αη Νικόλας ζήτησε από τον Κοσμά να ανοίξει το ναό για τους πρόσφυγες, Δημοκρατία, 7/11/2015.

Ευθύνη του πιστού/της πιστής για τα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από την ετερότητα

Κορυφαία ΜΚΟ στην Ελλάδα, για το 2016, αναδείχθηκε η «Κιβωτός του Κόσμου».

Έντβαρντ Μουνκ, Η κραυγή.